

3876

SPRAWOZDANIE

z czynności Komitetu i funduszków ces. król. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego Krakowskiego, złożone na posiedzeniu ogólnego zebrania Członków tegoż Towarzystwa w dniu 2 marca 1857 roku.

Szanowne Zgromadzenie!

Przystępując do zdania sprawy z całorocznych czynności Komitetu, winniśmy przedewszystkiem mówić o najważniejszej, t. j. o wystawie gospodarskiej w czerwcu r. z. w Krakowie odbytej, gdyby nas od tego nie uwalniało szczegółowe sprawozdanie w swoim czasie w Tygodniku zamieszczone, a przeto na tej drodze doszły do wiadomości wszystkich Członków, dla których sprawy Towarzystwa i jego powodzenie nie są obojętnymi. Dopełniający obrazu rachunek z funduszków podany będzie w właściwem miejscu; dodać tu tylko winniśmy, iż medale, tak na ostatniej, jako też w roku 1853 odbytej wystawie przyznane, a przez znakomitego rzeźbiarza Profes. Radnitzkiego w Wiedniu wykonane, komu należy doreczonemi zostały.

Pomijając więc na teraz ten przedmiot, dla zachowania pewnego związku i przedstawienia dokładnego niektórych mianowicie okoliczności, obieramy za punkt wyjścia epokę szczegółowego sprawozdania w lutym r. z. złożonego.

Od owego tedy czasu odbył Komitet 25 posiedzeń zwyczajnych, na których, oprócz wzmiankowanej już wystawy, zajmował się rozbiorem i załatwianiem przedmiotów, których treść przedłożyć Szan. Panom zamierza.

Jedną z najważniejszych czynności Komitetu było polecenie mu uchwałą zeszłorocznego Ogólnego Zgromadzenia wypracowanie projektu do statutu dla zamierzonej szkoły praktycznej gospodarstwa wiejskiego. Projekt ten ułożony przez Komisję tym celem wyznaczoną, rozbiórany następnie na posiedzeniach Komitetu, głoszony został w Tygodniku i oddany tym sposobem pod sąd świątłych i gorliwych o dobro powszechne ziomków. Uwagi i spostrzeżenia, po największej części w Tygodniku zamieszczone, pojaśniły Komitet o przeważających pod tym względem życzeniach kraju i posłużyły Komisji za wskazówkę do poczynienia zmian odpowiednich, które też weszły do przerobionego i powtórnie w tej nowej formie drukiem ogłoszonego projektu, mającego być przedmiotem obrad i stanowczej uchwały dzisiejszego zebrania. Zdania przedmiotu tego dotyczące, rozbiór ich, a w skutku tego przyjęte przez Komitet i Komisję przekazane zasady udzieliliśmy w całej obszerności w Nrze 51 zeszłorocznego Tygodnika; dla tego też powtarzanie ich tu byłoby zbytecznym. Nadmienić tylko winniśmy, iż z grona Członków Towarzystwa uwagi nad projektem statutu nadesłane zostały

przez p. p. Sieglera v. Eberswald, Michała Toczyskiego, Józefa Piaseckiego i Czł. koresp. Adama Mieczyskiego.

Wys. Rząd kraj. zważywszy, iż dotychczasowy tryb udzielania nagród rządowych włościanom za celujący chów bydła rogatego i ogierów, od lat 50 zaprowadzony w Galicji, nie zdaje się odpowiadać zamierzonemu celowi poprawy rasy krajowej tych zwierząt, zaważwał Towarzystwo o udzielenie opinii: jakie skutki środkiem tym w prowincji naszej osiągnięte zostały, jakiego w tej mierze należało zaprowadzić zmiany, a w razie, gdyby zdaniem Towarzystwa premia rządowe zupełnie znieść wypadało, na jakie cele ogólnego gospodarstwa krajowego użyćby można oszczędzone tym sposobem fundusze?

Komitet w odpowiedzi, gruntownie przez Członka Komit. Karola Langiego wypracowanej, jasno wykazał zupełną bezskuteczność i niestosowność dotychczasowego trybu premiowania bydła i koni, a powody tej bezskuteczności upatrywał mianowicie: a) w obojętności włościan naszych, nie tylko już na wszelki postęp, ale nawet na wszystko coby w jakikolwiek sposób do jego lepszego bytu przyłożyć się mogło; b) ponieważ premie same przez się nie mogą być środkiem obudzenia czynności, ale raczej uważane być winny jako nagroda zasługującej na nią już istniejącej czynności; dla tego też, bez innych rzetelnych pobudek, przekonywających włościan o korzyści z hodowli lepszego bydła i koni, zamierzonego wpływu wyrzucić u nas nie mogły; c) nareszcie udzielanie, według przepisanej instrukcji, nagród za trzyletnie ogiery, które jeszcze zalet swych, jako zwierzęta rozplodowe, nie udowodniły, sprzeciwiało się pojęciu nagrody, która należy się słusznie już uznaną, a nie spodziewaną dopiero i domniemaną użyteczności i zasłudze. Z tego poszło, iż włościanin, który z niemałym trudem i kosztem dochował się trzyletniego ogierka, otrzymawszy za niego nagrodę rządową i nie znajdując już żadnej podniety do pielęgnowania go dalszego, sprzedawał go zwykle natychmiast; a nowy nabywca — nie czekając dłużej — przy usłużnej pomocy konowała, który dopiero co, jako członek komisji, wyrokował o zaletach ogierka na stadnika, odprowadzał go wałachem na najbliższy targ lub do domu. Tym tedy sposobem cel zamierzony nigdy osiągniętym być nie mógł i osiągniętym nie został.

Komitet przeto, opierając się na tych uwagach, oświadczył się stanowczo za zniesieniem zupełnym nagród rządowych

za chów bydła i koni, a odpowiednio do objawionej myśli Wys. Rządu wnosił, aby oszczędzone z tego tytułu fundusze oddane być mogły do rozporządzenia Towarzystwa gospodarskiego, a mianowicie w $\frac{2}{3}$ częściach na użytek zamierzonej przezeń szkoły rolniczej w ogóle, albo wreszcie na utworzenie połączonej z nią szkoły weterynarii; w $\frac{1}{3}$ części zaś na cele wystaw gospodarczo-rolniczych przez Towarzystwo urządzanych.

Oдноśnie do tego przedmiotu otrzymał Komitet przed kilku dniami zawiadomienie ze strony Wys. Rządu krajowego, iż Najjaśniejszy Pan, postanowieniem z d. 7 Stycznia 1857, na zupełne zniesienie w Galicji nagród rządowych za chów bydła i koni zezwolić raczył, polecając zarazem przedłożenie sobie osobnych wniosków względem użycia oszczędzonych tym sposobem funduszy na cele gospodarstwa krajowego, z uwzględnieniem mianowicie instrukcji rolniczej.

Celem ułatwienia wprowadzania do kraju bydła rzeźnego z zagranicy, zamierzył Wys. Rząd dozwolić właścicielom stad mających się udać w głąb monarchji, a przeto obowiązanych do odbywania kwarantanny, aby wprowadzali zarazem tyle suchej karmy, mianowicie osypki jęczmiennej lub kukurudzianej z solą zmięszanej, ile jej na 20dniowy termin kontumacji potrzebują. Ministerjum spraw wewnętrznych, pragnąc stałą w tej mierze ustanowić zasadę, poleciło zasięgnąć właściwych objaśnień względem ilości tej karmy dziennie dla jednego wołu potrzebnej.

Na zapytanie przedmiotu tego dotyczące, przesłał Komitet Wys. Rządowi krajowemu odpowiedź gruntownie wypracowaną przez Czł. Komit. Ludwika Szumańczowskiego; który, wyłożywszy ogólne prawidła w karmieniu bydła opasowego przyjęte, a zostające w ścisłym związku z wagą bydłęcia na nogach, oraz ilością inną paszy, dodatkowo obok pomienionej osypki dawaną, ułożył odpowiednią tym dwóm okolicznościom tabelkę dziennego potrzebowania dla jednej sztuki od 5 do 15 centnarów wagi.

W zeszłorocznym sprawozdaniu nadmieniliśmy o zażądaniu przez Wys. Rząd krajowy objaśnień i wniosków dotyczących podniesienia hodowli drzew owocowych przez włościan, a w szczególności: czy republikowanie dawniejszych rozporządzeń, zobowiązujących włościan wstępujących w związki małżeńskie do zasadzenia pewnej ilości drzew owocowych przy domach, może rokować skutki praktyczne? Podaliśmy odpowiedź w tej mierze Komitetu, wykazującą powody bezskuteczności tych przepisów i podającą środki mogące wpłynąć na podniesienie sadownictwa. W odezwie Wys. Rządu krajowego, w upłynionym roku otrzymanej, niestosowność dawnych przepisów obszernie wyłożona, najzupełniej popiera zdanie w tej mierze Komitetu. Uznał też Wys. Rząd krajowy stosowność niektórych przedstawionych mu środków, a mianowicie potrzebę praktycznej nauki sadownictwa w szkół-

kach wiejskich i w seminarjach kształcących nauczycieli do tych szkółek, niemniej jak utrzymywanie przy nich szkółek drzew owocowych, tudzież zachętę i przykład ze strony właścicieli ziemskich i plebanów; wzywa nareszcie Towarz. rolnicze, aby wszelkimi w mocy jego będącymi środkami na rozwój tej gałęzi gospodarstwa wiejskiego wpływać zechciało. Nie pozostaje też Komitetowi, jak przedmiot ten najusilniej gorliwości Szan. Członków Towarzystwa polecić.

JExcell. Minister Spraw wewnętrznych raczył zaszczyścić Towarzystwo nasze kilkakrotnymi bezpośrednio doń skierowanymi nader uprzejmymi odezwaniami, w przedmiocie współudziału w powszechnej wystawie rolniczej w Paryżu w r. z. odbytej. Jakkolwiek okoliczności nie dozwoliły gospodarzom Galicji zachodniej korzystać w upragnionej rozciągłości z tak uprzejmego wezwania, znajdowały się przecież na tej wystawie owce hr. *Hompescha* z dóbr jego Radłowskich w obwodzie Bocheńskim, a Członek czynny naszego Towarz. *Teofil Ostaszewski* otrzymał za bydło swe z Wzdowa w obw. Sanockim dwa medale.

Stosownie do życzenia JExc. Ministra Spraw wewn. ułożony też został dla użytku przybywających na wystawę Paryską, pogląd na chów bydła w monarchji Austryjskiej, do którego dostarczone zostały materiały przez wszystkie Towarzystwa rolnicze. Pracę tę w imieniu naszego Stowarzyszenia, dotyczącą mianowicie stosunków Galicji zachodniej, wykonał w sposób nader zajmujący Szan. nasz Członek uczo-ny Dr. Wincenty Pol.

Oprócz korespondencji mniejszej wagi, udzielone zostały Towarzystwu przez Wys. Rząd krajowy sprawozdania z dalszych pomyślnych prób szczepienia zarazy płucowej u bydła rogatego metodą Dra. Willems; niemniej jak z prób w prowincji naszej przedsiębranych, celem zapobieżenia chorobie ziemniaków przez użycie kleju stolarskiego, według wskazówek Dra Vulcan, które wszakże pomyślnego skutku nie wykazały.

Statuta Towarzystwa, na wezwanie Wys. Rządu, w myśl przepisów ustawy o Stowarzyszeniach przerobione, a w r. 1854 do Najwyższego zatwierdzenia przedłożone, zwrócone zostały Komitetowi w końcu upłynionego roku, z wezwaniem, aby przyjęcie ich przeprowadzonym zostało przez uchwałę Ogólnego Zgromadzenia; przyczem udzielone zostały wskazówki, jakie zmiany w proponowanym statucie uczynićby wypadało. Wedle tych wskazówek ułożony projekt statutu przedstawionym zostanie do zatwierdzenia Szanownemu Zgromadzeniu.

Na ogólnym Zebraniu naszego Towarzystwa w czerwcu r. z. odbytym, wybrana została Komisja, celem naradzenia się wspólnego z Towarzystwem leśnym, nad udzieleniem żądanej przez Wys. Rząd opinii względem zamierzonego wprowadzenia w monarchji nadzoru rządowego nad lasami. — Szczegóły bliżej ten przedmiot objaśniające, zamieszczone były w zeszlórocznym Tygodniku: tu powtórzyć tylko winniśmy, znaną zresztą z dokładnych relacji w pismach publicznych, opinią w tej mierze udzieloną w skutku narad wspólnych obu towarzystw, a mianowicie: iż nie zachodzi w Galicji potrzeba osobnych władz rządowych nadzorujących gospodarstwo w lasach prywatnych; iż dostateczną będzie w tej mierze naczelną władzą leśną prowincjonalną; nie uważano też za stosowne wymagać, aby każdy las prywatny był pod zarządem technicznie ukształconego leśniczego; a właśnie z uwagi, iż ludzi w tym zawodzie naukowo usposobionych daje się uczuwać brak w kraju, upraszono Wys. Rząd o założenie szkoły leśnej w Galicji.

Orzeczenie przez Najwyższy Trybunał w r. 1855 w pewnej sprawie wydane, iż dekret Cesarski z d. 27 października 1849, względem summarycznego postępowania w sporach o posiadanie nie może znaleźć zastosowania tam, gdzie idzie o zwrot dóbr wydzierżawionych, i w tymże duchu wydane rozporządzenie Wys. Ministerjum Sprawiedliwości z d. 17 marca 1856 — rozbiране w powszechniej austr. Gazecie sądowej — wznieciły poniekąd obawę galicyjskich właścicieli ziemskich, iż jeżeli z usunięciem dotychczas istniejącego tak zwanego prowizorjum, sprawy z umów dzierżawnych wynikające podlegały miały zwykłemu postępowaniu sądowemu; natędy właściciele ci mogliby łatwo zostać narażeni na znaczne i niepowetowane straty, tém bardziej, gdy dzierżawcy rzadko są w możności złożenia jakkolwiek znaczniejszej kaucji, zdolnej pokryć z każdym dniem wzrastające z ich winy szkody. Obawa, o której mówimy, objawiła się najdobitniej w gruntownie ułożonym memorjale przez jednego z biegłych prawników a gorliwego obywatela naszej prowincji, który za potrzebą utrzymania dotychczasowego prowizorjum najsilniej przemawia.

Komitet dzieląc treść tego pisma i uznawszy ją zupełnie stosunkom i potrzebom gospodarstwa kraj. odpowiednią, znalazł się spowodowanym memorjał ten przedłożyć Wys. Prezyd. kraj. ze stosowną z swęj strony odezwą, myśl memorjału popierającą, a przez Czł. Komitetu Dra praw Alojzego Alth wypracowaną, wynurzającą ostatecznie prośbę o wyjednanie na właściwej drodze utrzymania od tak dawna istniejącej zbawiennęj praktyki, jako też o rozciągnięcie przepisów dotyczących sporów o posiadanie do tych wszystkich wypadków, gdzie chodzi o ustąpienie z dzierżawionęj majątności, czy to rozwiązanie stosunku dzierżawnego z powodu upływu terminu, czy też z powodu niedotrzymania warunków umowy nastąpiło. W razie zaś, gdyby to miało być niemożliwem, aby stosunki te uregulowanemi być mogły przez rychłe wy-

danie prawa na wzór przepisów dla prowincji włoskich istniejących, z tą wszakże nieodzowną zmianą, aby się rozciągały nie tylko do ustąpienia z powodu upływu terminu, ale i na te wszystkie wypadki, gdzie niedopełnienie warunków kontraktu pociąga za sobą jego rozwiązanie, w tymże damym kontrakcie wyraźnie zastrzeżone.

Magistrat miasta Krakowa upraszał Komitet o udzielenie mu uwag nad zamierzonym wprowadzeniem do okręgu krakowskiego przepisów odnoszących się do mléwa, w c. k. krajach austrijackich istniejących, a objętych statutem z d. 1 grudnia 1814 r. porządkującym zarobkowość młynarzy, wraz z dopełniającemi go przepisami z dnia 19 lutego i 3 listopada 1815 r.; które też przez Czł. Kom. Senatora Darowskiego, najdokładniej obeznanego z stosunkami W. X. Krakowskiego, skreślone, przesłanemi Magistratowi zostały.

Stosunki Towarzystwa z bratniemi towarzystwami Monarchji utrzymywane zostały mianowicie przez wzajemne delegacje reprezentantów na ogólne zebrania. Jakoż Towarzystwo nasze reprezentowanem było na ogólnym Zgromadzeniu Towarzystwa gospod. Galicyjskiego w d. 24 czerwca r. z. przez Członków czyn. Kazimierza hr. Wodzickiego i Maksymiliana Żelkowskiego, a w dniu 16 lut. r. b. przez tegoż profes. Żelkowskiego i hr. Józefa Załuskiego; na posiedzeniu Towarzystwa leśnego Galicji zachodniej 14 — 16 lipca r. z. przez Czł. czyn. Adama Gorczyńskiego i Ludw. Szumańczowskiego; na posiedzeniu Towarz. roln. Wiedeńskiego przez Członka koresp. Kazimierza hr. Lan'ckorońskiego i Czł. czyn. Teofila Zahalkę; na posiedzeniu Tow. roln. Morawsko-Szląskiego przez Czł. kor. Henryka Weeber.

Nawzajem zaś byli reprezentantami na ogólnym zebraniu naszego Towarzystwa w czerwcu r. z. Tow. gosp. Galicyjskiego Szumańczowski Ludwik i Zapalski Józef; z Towarzystwa leśnego Galicji zachodniej Prezes tegoż Towarzystwa cesarsko królewski radca leśny Thierriot; z Tow. Morawsko-Szląskiego c. k. radca leśny Thierriot i profes. uniw. Jagiellońskiego Dr. Bratranek; a na dzisiejszym posiedzeniu witamy z przyjemnością reprezentantów Towarzystwa leśnego Galicji zachodniej w osobie Szan. Prezesa tegoż Towarz. c. k. radcy leśnego Alberta Thierriot; Towarzystwa roln. Wiedeńskiego tegoż radcę Thierriot; Towarzystwa ekonomicznego Czeskiego Marcellego Jawornickiego, a Towarz. Morawsko-Szląskiego c. k. radcę leśnego Thierriot i profes. uniw. Jagiel. Dra Bratranek.

Otrzymaliśmy także ze strony Towarzystwa roln. Wiedeńskiego uprzejme zaproszenie do czynnego współdziałania w uroczystym obchodzie 50letniego istnienia tego Towarzystwa w maju r. b. odbyć się mającym, a połączonym z wystawą zwierząt i płodów rolniczych i leśnych całej monarchji. Stosownie do życzenia centralnego Komitetu tej uroczystości,

przesłany mu został wykaz, o ile się dało dokładny, wszystkich gospodarzy i fabrykantów narzędzi rolniczych, mogących wystawę przedmiotami swęj produkcji zasilić, aby każdy szczegółowo i bezpośrednio przez Komitet ten mógł być zaproszonym. Gdy prócz tego objawił zarząd uroczystości w mowie będącej życzenie, aby każda prowincja monarchji nadesłać mogła zbiór zupełny wszystkich przedmiotów nieżywotnych, mający przedstawić dokładny obraz jęj produkcji rolniczej; Komitet uznając wysokie znaczenie tego pomysłu, przyjął na siebie chętnie dopełnienie powyższego życzenia, i wyznaczył w tym celu osobną komissją złożoną z Członków Komitetu: X. Jakubowskiego, Milieskiego, Szumańczowskiego i Członk. Towarzystwa: prof. Czerwiakowskiego, Alb. Tierrieta i J. B. Rogojskiego, którzy już odpowiednie w tęj mierze przedsięwzięli kroki.

Świeżo jeszcze nadesłał Komitet tęj uroczystości program zamierzonej wystawy przedmiotów domowego gospodarstwa tak rolników jak i leśników, mającej się składać 1) z planów i modeli zabudowań mieszkalnych i gospodarskich i składających je części, jako to: dachów, drzwi, okien, studni, płotów i t. d. 2) z ruchomości domowych, jak: łóżka, stoły, stolki, piece, latarnie, upręże, kosze i t. p. 3) z sukien, bielizny, obóvia, pościeli i t. d. 4) z narzędzi, jak: siekiery, piły, młoty, szufle, noże i t. d. 5) z artykułów pożywienia i przyborów do ich sporządzenia i spożycia służących.

Nadesłał w końcu do rozprzedaży pewną liczbę biletów, mających mieć udział w losowaniu przedmiotów z wystawy zakupionych, które są do nabycia w biurze Towarz. po 30 kr. sztuka.

Nie pozostaje przeto Komitetowi, jak upraszać najusilniej Szan. Członków Towarzystwa, by osobistym swym udziałem równie jak zachęta przyczynić się raczyli do godnego i należytego przedstawienia naszej prowincji na tęj uroczystości; Komitet zaś z swęj strony niczego nie zaniedba, by tak udzieleniem potrzebnych objaśnień, jak i pośrednictwem w przesyłce, stać im się o ile możności pomocnym. Ponieważ zaś termin do przesłania deklaracji i uzyskania tym sposobem upoważnienia do korzystania z uwolnienia od opłat na kolejach żelaznych, nie jest już zbyt oddalony; rychłe porozumienie się w tęj mierze interesowanych z Komitetem nader byłoby pożądanem a nawet koniecznem.

Mówiąc o wystawie obcej, winniśmy nadmienić, iż Komitet uznawszy wielką korzyść jaką przynieść mogą wystawy rolnicze urządzone na prowincji, uchwalił: ażeby w przerwach pomiędzy jedną a drugą wystawą Krakowską, które jak dotąd odbywać się mają co trzy lata, urządzone były wystawy corocznie w innym z kolei obwodzie Galicji zachodniej. W roku bieżącym zamierzył urządzić ją w obwodzie Jasielskim; a skoro otrzyma potrzebne do tego upoważnienie, wyznaczy Komissją urządzeniem jęj zająć się mającą.

Nie możemy wreszcie pominąć wzmianki, iż Człon. Kom. Karol Langie odbył w roku upłynionym z upoważnienia Komitetu wycieczkę do Szlązka pruskiego i do Łużyc saskich, celem zbadania na miejscu stosunków odnoszących się

do wychodźstwa z tamtąd za granicę zarobnej ludności i sprowadzania do nas czeladzi gospodarskiej i wyrobników; z czego zdał sprawę na jednem z posiedzeń czerwcowego ogólnego Zgromadzenia, podaną następnie przez Tygodnik do wiadomości publicznej. Druga zaś jęgo wycieczka do Bremy miała na celu przekonanie się, o ile budowane tamże łodzie do holowania w górę statków, mogłyby na naszych rzekach znaleźć zastosowanie praktyczne. Objasnienia przez niego zebrane zdają się przekonywać, iżby żadna w tęj mierze nie zachodziła trudność.

Jako miły i pocieszający dowód uznanej ważności stanowiska w kraju towarzystw rolniczych, winniśmy tęż nadmienić, iż Komitet założycieli kolei żelaznej galicyjskiej uznał za stosowne, Członkom ich przyznać przed innemi pierwszeństwo w zapisach na akcje tego przedsiębiorstwa; skutkiem czego zapisy Członków Towarzystwa Krakowskiego, aczkolwiek po nadejściu wszystkich deklaracji stosunkowo rozdzielone, nie mogły być w pełni przyjęte, wynosiły poważną sumę 2,562,000 złr. m. k. przez 59 subskrybentów. — Ubolewać zaiste i dziwić się przychodzi, iż uznania stanowiska tego nie zdają się podzielać niektórzy z grona samychże Członków Towarzystwa, kiedy osiągnąwszy materialne nawet z tego społeczeństwa korzyści, szeregi jęgo opuszczają.

Trzymając się przyjętej od lat kilku i bez uprzedzenia za odpowiednią i pożyteczną uznanej zasady niesienia gospodarstwu krajowemu wszelakięj możebnej pomocy praktycznej, pośredniczył Komitet i w roku upłynionym w sprzedaży i zakupnie nasion gospodarskich krajowych i zagranicznych wszelkiego rodzaju, mianowicie zaś roślin pastewnych, niemniej jak nawozów handlowych.

Sądząc iż szczegóły w tęj mierze obchodzić mogą gospodarzy naszych, podajemy wykaz ilości i cen nasion tych i nawozów przez pośrednictwo Komitetu dostarczonych.

W r. 1856 rozprzedano nasion produkcji krajowej:

		za		
korce	garbce	kwarty	złr.	kr.
1)	Buraki białe cukrowe	12	8	—
	„ mieszane pastewne	1 18	41	20
2)	Koniczyna biała	1 3	65	37 ¹ / ₂
	„ czerwona	13 12	706	45
	„ żółta (<i>medicago lupulina</i>)	— 29	24	10
3)	Brzanka czyli trawa Tymoteusza	13 12	401	15
4)	Rajgras francuzki (<i>holcus avenaceus, avena elatior</i>)	5 16	69	8
5)	Miodowa trawa (<i>holcus mollis</i>)	3 29	46	52 ¹ / ₂
6)	Mieszanka z różnych traw	5 29	128	47 ¹ / ₂
7)	Manna	— 12	12	—
8)	Kakolnica owcza	1 16	24	—

za	korce	garncę	kwarty	złr.	kr.
9) Kostrzewa łąkowa (<i>Festuca pratensis</i>)	—	16	—	16	—
„ Madrycka	1	14	3	35	—
10) Esparcetta	—	12	—	4	54
11) Rajgras włoski	1	16	—	48	—
12) Bulwy	2	12	—	9	30
13) Łubin żółty	1	26	—	25	46
Razem	55	28	3	1667	5 1/2

Sprowadzono z zagranicy i rozprzedano:

1) Buraki czerwone pastewne Brunświckie	5	16	1	161	42 1/2
„ żółte „ Obersdorfskie	5	9	—	155	50
2) Koniczyna szwedzka (<i>trifol. hybridum</i>)	—	27	—	73	48
3) Rajgras angielski — 100 fnt.	1	2	—	19	50
4) Ziemiaki cebulowe z Saksonji (<i>Zwiebelkartoffeln</i>)	50	20	—	600	—
5) Kukurudza amerykańska	1	18	—	48	—
Razem	64	28	1	1059	10 1/2

W ogóle rozprzedano nasion w r. 1856.

a) krajowych	55	28	3	1667	5 1/2
b) zagranicznych	64	28	1	1059	10 1/2
Razem	120	25	—	2726	16

Sprowadzono nadto nasiona z zagranicy na wyłączny rachunek zamówień poczynionych przez Członków Towarzystwa w r. 1856.

a) na wagę:	Pruskie		złr.	kr.
	funty	łóty		
1) Psia trawa kupkowa (<i>Knautgras, Dactylis glomerata</i>) . hamb. $\mathfrak{R}$ 248				
2) Rajgras włoski (<i>Lolium italicum</i>)				180
3) Kostrzewa owcza (<i>Festuca ovina</i>)				60
4) Koniczyna łąkowa (<i>trif. medium</i>)				120
5) Konicz. biała szwedzka (<i>trif. hybridum</i>)				60
6) Kmin poln. (<i>carum carvi</i>)				30
7) Krwawnik (<i>Achillea millefolium</i>)				30
8) Wyka ptasia (<i>Vicia cracca</i>)				120
9) Lucerna piaskowa (<i>Medicago media</i>)				60
Razem hamb. $\mathfrak{R}$ 908	938	—	402	34
10) Rzepa drobna ugorowa (<i>Stoppelrübe</i>)	13	—	8	3
11) Brukiew szwedzka (<i>Rutabaga</i>)	10	—	7	42
12) Gorczyca żółta i brunatna	25	—	10	58
13) Marchew pastewna	17	—	17	11
14) Esparcetta	700	—	131	57
15) Szpinak de Gaudry	—	3	—	10
16) Kapusta centnarowa	—	13	1	22
17) Kalarepa olbrzymia	1	—	1	1
18) Cebula	—	2	—	13

	Pruskie		złr.	kr.
	funty	łóty		
19) Ogórki olbrzymie Arnstadskie węzowate	—	1/4	—	16
20) Dynia centnarowa	—	1	—	16
21) Konopie olbrzymie (<i>cannabis gigantea</i>)	—	5	—	31
22) Słonecznik olbrzymi (<i>Helianthus annuus Califor.</i>)	—	1	—	19
23) Barszcz olbrzymi (<i>Heracleum giganteum</i>)	—	1	—	16
24) Mak olb. (<i>Papaver gigant.</i>) 2 porc.	—	1 1/2	—	9
25) Rabarbarum olb. (<i>Rheum gigant.</i>)	—	1	—	12
26) Kukurudza olb. (<i>Zea carag. gig.</i>)	—	3	—	9
27) Turnips angielski wielki	10	—	7	2
28) Koniczyna żółta (<i>Medicago lupulina</i>)	40	—	16	—
29) Lisi ogon łąkowy (<i>Alopecurus pratensis</i>)	40	—	9	29
30) Tomka wonna (<i>Antoxantum odoratum</i>)	4	—	2	15
31) Wiklina łąkowa (<i>Poa pratensis</i>)	10	—	2	50
32) Mietlica rozłogowa (<i>Fioringras, Agrostis stolonifera</i>)	10	—	3	22
33) Rajgras angielski (<i>Lolium perenne</i>)	100	—	17	24 1/2
34) Lucerna francuzka (<i>Medicago sativa</i>)	43	16	18	24
35) Buraki pastewne Pohl'a	11	—	9	33
36) Szczaw francuzki	—	4	—	19 1/2
37) Marchew (<i>Carotten</i>)	—	8	—	25 1/2
Razem	1973	26 3/4	670	23 1/2

b) na miarę:

	korce	garncę	złr.	kr.
58) Łubin żółty	22	24	320	25 1/2
39) „ niebieski	—	14	8	48
40) Koniczyna biała	—	28	75	37
41) Rzepak letni	—	14	10	11
Razem	24	16	415	1 1/2
42) 4 Tuziny Chinaków (<i>Dioscorea batatas</i>)			12	44
Razem			427	45 1/2

Wykaz porównawczy rozprzedaży nasion przez pośrednictwo Komitetu.

w roku	krajowych				zagranicznych				o g ó ł e m							
	korce	garncę	kwart	wartość złr. kr.	korce	garncę	kwart	centn.	funtoń	wartość złr. kr.	korce	garncę	kwart	centn.	funtoń	wartość złr. kr.
1853	50	20	1	1030 24	5	23	2	—	—	241 30	56	11	3	—	—	1271 54
1854	59	9	1	2585 15	2	7	3	1	15	140	51	17	2	1	15	2725 15
1855	85	8	1	3368 22	21	11	3	3	3	733 28	106	20	—	3	3	4101 50
1856	55	28	3	1667 5 1/2	89	12	1	19	74	2157 19 1/2	145	9	—	19	74	3824 25

Sprowadził prócz tego Komitet na żądanie jednego z Członków Guana peruwiańskiego centr. berl. 200 wartości 989 talarów.

W składzie wewnętrznym Towarzystwa następane zaszły zmiany:

Nowo przybrani Członkowie:

Na Członka honorowego:

Ogólne Zgromadzenie Towarzystwa w d. 16 czerwca 1856 r. jednogłośnie zaprosiło

JW. Henryka hr. Clam-Martinitz Prezydenta c. k. Rządu krajowego Krakowskiego.

Na Członków korespondujących przybrani:

- X. Dzierżon autor dzieł o pszczelnictwie, proboszcz w Katowicach w Górnym Szląsku.
- Mieczynski Adam właściciel dóbr Peplowa w Król. polsk. i redaktor „Przeglądu rolniczego,” wychodzącego przy Kronice krajow. i zagr. w Warszawie.
- Kind Henryk właściciel Małego Budiszyna w Łużycach Sa-skich.
- v. Fabian b. podpułkownik wojsk kr. pruskich, właściciel re- alności w Wrocławiu, autor pism o ogrodnictwie.

Na Członków czynnych:

Z obwodu Bocheńskiego:

- Biliński Aleksy właśc. Raciechowiec.
- Götz Jan, właściciel Okocima.
- Keller Robert, właściciel zakładów przemysłowych w Pod- górze.
- Linkiewicz Inocenty właściciel Liplasa.
- Mejsner Anastazy właśc. Ubrzeża.
- Skarzyński Mieczysław wł. Lewniowy.
- Schneider Adolf, Rządca dóbr Radłowa.
- X. Weseli Jakób, proboszcz w Radłowie.
- Hr. Żeleński Wit. właśc. Brzeska.

Z obwodu Jasielskiego:

- X. Kolbuszewski Jan, prob. w Jodłowy.
- Kotarski Stanisław, właśc. Brzysk.
- Ligeza Wincenty, właśc. Cieszyny.
- Lisowiecki Waclaw, właściciel Nieglowic.
- Hr. Załuski Jan, właśc. Żółkowa.

Z obwodu Krakowskiego:

- Badeni Stanisław.
- Brześciański Alexander.
- Godefroi Karol, właśc. Zborowa w pow. Stopnickim w król. polskiem.
- Hr. Łoś Alfred właśc. Bobina w pow. Miechowskim w król. polskiem.
- Dr. praw Machalski Maksymilian, adw. krajowy.
- Michałowski Stanisław.
- Hr. Mycielski Józef, właśc. dóbr Kobylepole w W. X. Po- znańskim.
- Hr. Scipio del Campo Jan Karol, kan. katedr. Krak.
- Netrebski Jan, inżynier cywilny.
- Hr. Wodzicki Franciszek, właśc. Złotój w pow. Miechowskim w król. polsk.
- Dr. praw Witski Adolf adwokat kraj.
- „ „ Zyplikiewicz Mikołaj, adw. kraj.

Z obwodu Rzeszowskiego:

- Jabłonowski Alojzy, właśc. Olchowy.
- Jędrzejewicz Jan, wł. Zaczernia.

- Jędrzejewicz Henryk, wł. Jasionki.
- Rosnowski Feliks, wł. Urzejowic.
- Rogaliński Wincenty, dzierz. Sędziszowa.
- Straszewski Henryk, wł. Boguchwały.

Z obw. Sandeckiego:

- Br. Brunicki Maurycy, właśc. Pisarzowy.
- Gąsiorowski Leon, wł. Mstowa.
- X. Kolor Wincenty, przeor XX. Cystersów w Szczyrzycu.

Z obw. Przemyskiego:

- Kotkowski Apolinary, wł. Hawłowic.
- Przedzimirski, Mikołaj, wł. Maćkovic.

Z obwodu Tarnowskiego:

- Bobrowski Włodzimierz, wł. Parkosza.
- Głowacki Fortunat, dzierz. Rzędzianowic.
- Homolacz Wilhelm, wł. Ilkowic.
- Misiągiewicz Józef.
- Nowaczyński Edward, wł. Apolinar Wadowickich.
- X. Oraczewski Edmund, prob. w Mielcu.
- Hr. Romer Bronisław, wł. Borowy.
- Różycki Seweryn, wł. Burzyna.
- Stojowski Stanisław, wł. Nieczajna.
- Hr. Wiesiołowski Franciszek, dzierz. Wojsławia.

Z obwodu Wadowickiego:

- Hr. Bobrowski Wincenty, wł. Łazów.
- Dąbski Gustaw, wł. Kossowy.

Ogółem przybyło nowych Członków:

honorowy	1
korespondentów	4
czynnych	49

Wystąpili z Towarzystwa:

Członkowie czynni:

- Bieleński Władysław, Helcel Ludwik, Ks. Jabłonowski Stanisław, Smidowicz Franciszek, Szancer Maxymilian, Staro- wiejski Stefan, Zapalski Józef.

Z m a r l i:

Członkowie czynni:

- Dzwonkowski Leon, Łętowski Teofil, Majchrowicz Fran- ciszek, Jenerał Paszkowski Franciszek, Tabaczyński Józef.

Ogółem ubyło Członków:

Czynnych	12
--------------------	----

Obecnie więc liczy Towarzystwo Członków honorowych	17.
„ „ „ korespond.	35.
„ „ „ czynnych	281.

Zbiory Towarzystwa

pomnożyły się następująco:

Do Biblioteki przybyło:

Z DARÓW

a) pisma perjodyczne.

Towarzystwo patriot. ekonom. czeskie:

Centralblatt f. d. gesammte Landescultur.

Wochenblatt der Land- Forst- und Hauswirthschaft.

Verhandlungen und Mittheilungen der ökonomischen Gesellschaft in Böhmen.

Hospodarské Nowiny.

Towarzystwo Morawsko-Szląskie w Brünie:

Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schles. Gesel. zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde.

Towarzystwo gosp. Kroacko-Sławońskie w Zagrzebiu tygodniowy dziennik:

Gospodarske Novine.

Ziemiannin wychodzący kwartalnymi zeszytami w Lesznie w W. X. Poznańskim, od Redaktora **Ignacego Szczanieckiego** z Łaszczyna pod Rawiczem.

Gazeta Lwowska z dodatkiem tygodniowym i dziennikiem urzędowym **od Redakcji.**

Redakcjom powyższych pism, jako też i Towarzystwom wyżej wspomnianym, niemniej w kraju istniejącym t. j. Gospodar. Galicyjskiemu, Bukowińskiemu i Lesnemu Galicji zachodniej przesyła Komitet bezpłatnie Tygodnik naszego Towarzystwa.

Otrzymujemy prócz tego w darze:

Od czyn. Czł. Towarz. **J. Łpkowskiego:**

Gazetę rolniczą wychodzącą przy Gazecie Codzienniej w Warszawie;

Od czynn. Czł. Tow. **J. Jerzmanowskiego:**

Korrespondenta rolniczo-przemysłowo-handlowego wychodzącego przy Gazecie Warsz.

b) książki.

C. k. Rząd krajowy nadsyła Towarzystwu w darze wydawany przez siebie:

Dziennik Rządu krajowego dla okręgu administracyjnego Krakowskiego.

Wys. c. k. Ministerjum spraw wewn. nadesłało:

Die Kartoffeln auf 30—40fachen Ertrag zu bringen und der Kartoffelseuche entgegen zu arbeiten von Anton Stein. Wien 1856. (Egzempl. 2.)

Skizzen über die Zucht der Rinder, Schafe und Schweine im Kaiserthume Oesterreich. Wien 1856. (Egz. 20).

Noback K. — Bericht über Allgem. Agricultur-Ausstellung zu Paris im Jahre 1855. Wien 1856.

C. k. Towarzystwo patriot. ekonom. czeskie ofiarowało wydawane przez siebie Kalendarze w języku niemieckim na rok 1856.

Neuer Wirthschafts-Kalender 1856 in 4to

„ „ „ „ in 16mo.

Towarzystwo leśne Galicji zachodniej: Zeszyt 6ty swego rocznika: *Jahresschrift des Westgaliz. Forst-Vereins 1856.*

C. k. Towarzystwo gosp. galic.:

Rozpraw swoich tom XIX, XX; niemniej wydane przez siebie broszury:

X. Sawczyńskiego Grzegorza: *O uprawie kukurudzy.* Lwów 1856 (wyd. 2).

J. Kutschery: *O wapnach hydraulicznych.* Lwów 1856.

Zakład narodowy imienia Ossolińskich we Lwowie, przez swego kuratora JW. Maurycego hr. Dzieduszyckiego c. k. radcę namiestnic. i podkomorzego, nadesłał wydany pracą i kosztem Zakładu:

S. B. Linde, *Słownik języka polskiego* tom II. Lit. G—L. 1856 r.

Czł. koresp. naszego Towarz. **Alexander Połujański** assessor leśny Guber. Augustow. w Król. Pol.

Gazetę rolniczą, wychodzącą przy Gaz. Codzienniej w Warszawie z r. 1855.

Przegląd rolniczo-handlowo-przemysłowy wychodzący przy Kronice krajow. i zagr. z r. 1855 i z r. 1856, kwart. I. Człon. koresp. **Adam Mieczyski** właściciel dóbr Peplowa w król. pol. Redaktor przeglądu rolniczo-handl. przemysł. w Warszawie:

Rękopismów po ś. p. Michale Oczapowskim, zeszytów 6. *Oczapowskiego Młta — własnoręczna lista stanu służby*, rękopis

Jaworskiego, Kalendarz Warszawski z r. 1854, 1855 i 1856.

Oczapowskiego Młta — Sposób klasyfikowania gruntów r. 1825.

Oczapowskiego Młta — Plan do sporządzania opisów statystycznych gospodarstwa krajowego.

Jastrzębowski Wojciecha: Podział przyrodzony czasu rocznego i dziennego etc. tudzież przepowiednie zmian powietrza i zależących od nich powodzeń ogólnych. Warszawa 1851.

Czł. koresp. **Jan Nepomucen Kurowski** wydane przez siebie dzieła:

Sztuka urządzania gospodarstw wiejskich poprzedzona krótko zebraną nauką gospodarstwa wiejskiego — (wydanie 2) Warsz. 1844 2 tomy.

Dodatek do sztuki urządzania gospodarstw wiejskich — (z 3 tabl. ryc.) Warsz. 1853.

Wyrabianie spirytusu z buraków, jako środek produkowania tanio mięsa — (z 2 tabl. ryc.) Warsz. 1855.

O odrodzeniu kartofli czyli przywróceniu im pierwotnej plenności, mączności i siły i t. d. Warsz. 1846.

O różnych surogatach kartofli pod względem gorzelnictwa w ogólności, w szczególności: o uprawie Lubinu na różne cele i t. d. Warsz. 1855.

Czł. koresp. **Henryk Weeber** Sekretarz Towarzystwa roln. Moraw.-Szlązk. w Brünie i inspektor lasów, wydawane przez siebie:

Verhandlungen der Forst-Section für Mähren und Schlesien: z r. 1856 zeszyty 1, 2, 3, 4.

„ 1857 „ 1.

Razem zeszytów 5.

Czl. korresp. **Józef Lompa** zamieszkały w Lubczy w Szlązku górnym nadesłał:
Schlesische landwirth. Vereinsschrift wydane przez J. G. Elsnera z r. 1854 zeszyty 5, 6, 7, 8, 9.
 „ 1855 „ 1, 2, 3.
 Razem zeszytów 8.

Kurze Anleitung zur Erziehung und Pflege des Maulbeerbaumes und zum Seidenbau. (2 Aufgab.) Berlin 1854.
 Członek Komit. X. **Jakubowski Adam**

Das goldene Buch der Landwirthschaft von Ferdinand Stamm.
 Członek czynny **Jan hr. Załuski** złożył:
Sztuka ogrodnicza czyli o ogrodnictwie. Kraków 1785.
Opisanie gospodarstwa pszczolowego w Szczorszach sporządzone r. 1785.
Słownik wyrazów chemicznych przez Ig. Fonberga. Wilno 1825.
Br. Gans: O chowie i udoskonaleniu cienkich owiec. Poznań 1856.
O leczeniu chorób koni, bydła (bez tytułu).
Fr. Bor. Piekarskiego — Wzory przemiennego w gruntach żytnich rolnictwa. Kraków 1820.
Jan Krystjan Symon — Informacja praktyczna o paleniu wódek. Kraków 1796.
Neuhofa — O wypalaniu wódki. Lwów 1838.
X. Staszica — Epoki natury przez p. Buffon. (edyc. 2). Kraków 1803.
X. Józefa Iwanickiego — Krótkie zebranie zarzutów ciekawych o rzeczach pod zmysły podpadających. Berdyczów 1777.
Jana Giżyckiego: Badania o przedmiocie rzeczy przyrodzonych w Galicji, w Król. pols. na Wołyniu i Podolu. Lwów 1845.
Manualik zawierający sposób leczenia bydła wyd. przez plebana Bekker. Warsz. 1797.
Ziemiopismo powszechnie czasów naszych i dawnego etc. przez X. Ign. Guckiego S. J. Kalisz 1772.
Budownictwo wiejskie etc. Warsz. 1793.
Prognozyki na miesiące i dni podzielone. Kraków.
Łatwy sposób rozpoznawania ziemi ornój przez F. Torosiewiczza Lwów 1843.
Nauka wypalania cegieł i dachówek dobrych, jako też zakładania cegielni. Bochnia 1847.
Leczenie wściekliczny podług sposobu przez p. Lalicz odkrytego przez W. J. Lempickiego 1846.
O prawach fizycznych i moralnych świata i t. d. przez W. R. Karczewskiego. Warszawa 1791. Tom I—V.
Wiadomość o migdałach ziemnych przez J. L. Christ. Kraków 1801.
Katechizm przepisów podatowania od wyrobu płynów spirytusowych wypalanych, przez Adama Kasperowskiego. Lwów 1836.
Octów robienia przepis. Lwów 1837.
Nowy kucharz, czyli sposób sporządzania potraw z kartofli. Lwów 1842.

Kucharka miejska i wiejska. Warsz. 1804.
Krótka specyfikacja medykamentów aprobowanych, przez Daniela Kruka, 1781.
Lékarstwa końskie r. 1780. (Rękopis w Sce.)
 „ „ na różne defekta już nieraz doświadczone, 1790. (ręk. in folio).
Die Zuckerbäckerkunst (ręk. in 4to).
Commentarii Collegii Conimbricensis Societatis Jesu, in octo libros Phisicorum Aristotelis Stagiritae. Pars Ima Ilda, Coloniae 1596. in 4to.
Statuten der Versicherungsanstalt Wien 1839.
Die Versorgungs-Anstalt für die Bewohner des Oesterr. Kaiserstaates.
Ideenmagazin für Liebhaber von Gärten, etc. Leipzig — Nr. 35, in 4to (defekt).
Der sorgfältige Hauswirthschafts-Verwalter 1725.
Der Landwirth v. N. Kirhhof, (defekt bez tytułu i końca).
Kleine Naturgeschichte und Gewerbskunde für die elementarklasse der Stadt und Landschulen, von M. Desage. Heidelberg 1834 (4te Auflage).
Die brom- und jodhaltigen alkalischen Heilquellen zu Iwonicz v. Dr. Adam Barach. Lemberg 1842.
Aerztliche Beobachtungen über die Wirkungen der Iwonicz Heilwässer in den Jahren 1843 — 1844 vom Dr. Czelakowski. Wien 1846.
Ueber Heerdfeuerungen etc. von Fr. Edv. Mayer. Heilbronn 1846.
Handbuch über die Obstbaumzucht und Obstlehre von J. L. Christ. Frankfurt 1797.
Praktische Anweisung — Verfahrensarten beim Betriebe der Branntweinbrennerei v. C. G. Schneefuss. Königsberg 1836.
Der angehende rationelle Landwirth v. J. G. Elsner. Prag 1852.
Wegweiser zum praktischen Studium der Landwirthschaft, so wie zum Kaufen und Pachten der Landgüter v. W. A. Kreissig. Braunschweig 1840, tom I. — II.
Die Saamen-Ersparung v. Carl Büchner. Leipzig 1847.
Die Zimmer- und Fenstergarten von Carl P. Bouché. Wien 1815.
La Nature considerée dans plusieurs de ses operations, par M. Defay. Paris 1783.
Nouvelle Méthode qui enseigne à chaque agriculteur la fabrication économique des engrais sur toutes les habitations etc. par Pierre Jauffret. Paris 1837.
 Czl. czyn. **Karol Rogawski** złożył:
Boerhaave Hermanus: Elementa chemiae, quae anniversario labore docuit in publicis privatisque scholis. Lugduni Batavorum 1732.
Zasady botaniki i fizyki roślinnej, ułożone podług dzieła A. Reicharda przez Mag. Fil. S. Pisulewskiego. Warszawa 1840.
Nauka Chemji przez Jakóba Spielmann. — (Brak karty tytułowej).

O gospodarstwie ziemiańskim w powszechności, a osobliwie o gospodarstwie w Polsce przez Rieule gen.-major. Warszawa.

Rozmaite zdrowe lekarstwa dla poratowania zdrowia ludzkiego i t. d. Łowicz.

Sposób ubezpieczający życie i majątek od piorunów przez X. J. Osińskiego Ś. P. Warszawa 1784.

Czł. czyn. **Stanisław Konstanty Pietruski** własne dzieło: *Historja naturalna zwierząt ssących dzikich Galicyjskich i t. d. Lwów 1853.*

Czł. czyn. Tow. Jenerał hr. **Józef Załuski** złożył: *Rozprawa Napoleona Bonaparte* oficera Artylerji napisana w roku 1791 na zadanie: Jakie prawdy i uczucia należy najwięcej wpajać ludziom dla ich szczęścia? Paryż 1856.

Człon. czyn. **Walery Wielogłowski** napisane przez siebie: *Obrazki z obyczajów ludu wiejskiego. Zeszytów VI. tom I. Kraków 1856.* (Egzempl. 24, celem rozdania ich pomiędzy Członków).

Człon. czyn. Tow. prof. uniw Jag. **Ludwik Zeiszner**: *O hodowaniu Mór w* (Nakł. i staran. spółki Jedwabniczej) w Warszawie 1856 r.

Pobieżna instrukcja wychowu jedwabników w głównych zarysach podana. Warszawa 1855 r.

Ustawy Spółki Jedwabniczej. Warsz. 1855.

Spółki jedwabniczej drugie zebranie ogólne w d. 10 lipca 1856 r. Warsz. 1856.

Radwański Jan Człon. Redakcji dziennika „Czas“ napisane przez siebie lub wydane:

Rzecz o pszczołach do Kalendarza Krakowsk. J. Wildta r. 1854.

Ogrody — rzecz gospodarcza napisana do Kalend. Krakowsk. J. Wildta 1854.

Notaty gospodarskie pisane może 1560—1570 r. przez Anzelma Gostomskiego wojew. Rawsk. Kraków 1856.

Wildt Juliusz księgarz tutejszy, wydany jego nakładem: *Kalendarz gospodarski* czyli poradnik praktycznego gospodarza przez Mat. de Dombasle Kraków 1856.

X. Podlaszecki Stefan Czł. c. k. Towarz. gosp. Galicji napisane przez siebie:

O Wiatropiecu z oszczędzeniem drzewa, nowy wynalazek. Sanok 1856.

Kuhn Francisz. Ksawery, aptekarz w Przeworsku, wydany przez siebie:

Krótki zbiór nauki o hodowaniu drzewa morwowego dla jedwabnictwa w Galic. Przemyśl 1843.

Milikowski Jan księgarz we Lwowie, wydane własnym nakładem:

Sadownictwo przez F. W. Hoffmann przeł. z niemiec. Adolf Nigroni. Lwów 1857.

PP. Dr. **Reuning** i prof. **Stöckhardt Adolf** nadesłali napisane przez siebie:

Was soll die deutsche Landwirthschaft? Was sollen die landw. Versuchs-Stationen, wie soll ihre Thätigkeit geregelt, wie sollen sie organisirt werden?

Agriculturchemische Versuchs-Stationen-Bewegungen im Jahre 1855 u. 1856. Leipzig 1856.

Rottermund Walery Człon. honorowy i korrespond. Towarzystwa central. roln. w Belgji i akademji w Paryżu nadesłał własne dzieło:

Paysan et auteur ou l'art de cultiver la terre d'après la théorie et la pratique réunies. Bruxelles et Leipzig 1856.

W ogóle Biblioteka Towarzystwa zwiększyła się w upłynionym roku darami w pismach czasowych:

w języku polskim	5	w tomach	6
„ czeskim	1	„	1
„ kroackim	1	„	1
„ niemieckim	1	„	1
w dziełach i broszurach			
w języku polskim	59	„	66
„ niemieck.	25	„	25 i zeszyt. 9.
„ francuzk.	3	„	3
„ łacińskim	2	„	3

Razem dzieł 97 tomów 106 zeszyt 9.
Rękopismów polskich 4 w zeszyt. 9.
„ niemieck. 1 „ 1.

(Nie licząc w to przeznaczonych do rozprzedaży lub rozdania pomiędzy Członków).

Oprócz powyższych darów, nabywał Komitet, o ile fundusze dozwalały, najcelniejsze nowe dzieła we wszystkich gałęziach literatury gospodarczej. Tą drogą przybyło dzieł:

w języku polskim	6	w tomach	8
„ niemieckim	23	„	25 i zesz. 3.
„ francuzkim	8	„	9

Atlasy i Mappy.

Atlas zwierząt gospodarskich zeszyt 1, których dotąd wyszło razem zeszytów 3.

Mapę Galicji przez Karola Kummersberg, której kart dotąd wyszło arkuszy 25.

Müllera Antoniego — Szkodliwe lasom owady. Wydany w Wiedniu zeszyt I. (w języku niemieckim).

Razem Biblioteka zwiększyła się o 134 dzieł w 148 tomach i 12 zeszytach.

W ostatniem sprawozdaniu donosiliśmy o sporządzonym bibliograficznie dokładnym katalogu kartkowym biblioteki Towarzystwa. Prowadzony dalej katalog z dniem 1 stycznia b. r. okazuje, iż Biblioteka Towarzystwa w ogóle składa się z dzieł, broszur i pism perjodycznych, uporządkowanych i stosownie oprawnych:

W języku polskim	. . . 244	w tomach	418.
„ czeskim	. . . 2	„	8.
„ kroacko sławoń.	3	„	11.
„ niemieckim	. . 401	„	613.
„ francuzkim	. . 28	„	38.
„ angielskim	. . 2	„	5.
„ łacińskim	. . . 2	„	3.
Razem	682	„	1096.

W roku z. pisma periodyczne, które albo w zamian za Tygodnik rolniczy nadsyłały Redakcje, albo utrzymywano z funduszu Towarzystwa, wynosiły liczbę:

w języku polskim	4
„ francuzkim	4
„ niemieckim	19
Razem	27.

Tak pisma periodyczne jak i Biblioteka były codziennie otwarte do użytku Członków Towarzystwa. Często ich wymiana świadczy najlepiej, iż zgromadzone zasoby tak darami za które Komitet należne składa dzięki, jako i zakupnem, nie leżały odłogiem; przekonywa owszem, iż Członkowie pragną się objawiać z nauką, wiadomościami i nowymi odkryciami.

W ciągu roku zeszłego wypożyczyło Członków 41 książek 153.

Zbiory i Modele.

Dla braku funduszu zbiorów modeli o nie wiele się zwiększył. Zakupiono jednak z funduszu Towarzystwa *Ul* od X. Dzierżona znanego pszczelnika.

Lupe do oceniania dobroci nasion.

Darami zaś zwiększyli Zbiory Towarzystwa:

Czł. czynny Tow. Karol Langie dał *Model drewniany podkowy koński*.

Czł. czyn. Tow. Ludwik hr. Stecki nadesłał z Warsz. *Narzędzie do oceniania ilości krochmalu w ziemniakach*, wyrobu optyka Pik w Warsz.

Fundusze Towarzystwa

polegające głównie na składkach rocznych przez Członków czynnych wnoszonych, nie były wolne i w roku upłynionym od zawodów, spowodowanych zaleganiem w przynależnych opłatach za czas mniej lub więcej długi.

Komitet obowiązany przestrzegać własności i praw Towarzystwa, nie zaniedbał żadnych środków, w mocy jego będących, by nowych zaległości nie dopuścić; dla odzyskania zaś dawniejszych, trzymał się drogi wskazanej mu uchwałami Ogólnych Zgromadzeń. Jakkolwiek z ubolewaniem dotykamy tej kwestji, nie najpochlebniej świadczącej o gorliwości niektórych Członków, poczuwamy się wszelako do obowiązku przedstawienia szczegółów przedmiotu tego dotyczących.

Ogólne Zgromadzenie na posiedzeniu w dniu 9 Października 1854 r. uchwałą swoją podzieliło dłużników Towarzystwa na dwie główne kategorie.

Do 1szej zaliczyło: niewnoszących składek za więcej niż 3 lata.

Do 2giej zalegających 3letnie i 2letnie składki.

W zeszłorocznym sprawozdaniu wykazał Komitet upadłą od Członków kategorii 1szej z grona Towarzystwa wykreślonych summe złr. 805 m. k.

Z kategorii 2giej od członków 8miu wynosił dług ogólną summe złr. 244 kr. 30, a przez rok upłyniony zwiększył się do summy złr. 324 kr. 30 m. k.

Komitet, powyżej wzmiankowaną uchwałą upoważniony, przeniósł tych 8 Członków do kategorii 1szej jako zakwalifikowanych do wykreślenia z listy Członków Towarzystwa.

Temi są: dłużni po koniec 1856 r.

Br. Przychocki Teodor . złr. 35

Ripper Franciszek . . . . „ 40

Rogojski Andrzej . . . . „ 45

Hr. Romer Wilhelm . . . . „ 35

Szulański Franciszek . . . . „ 44 kr. 30.

Wilczyński Karol . . . . „ 40

Wisłocki Erazm . . . . „ 45

Żłowodzki Seweryn . . . . „ 40

Razem . . złr. 324 kr. 30.

Stosownie więc do postanowienia Ogólnego Zgromadzenia Komitet

1. Odezwą z dnia 31 paździer. 1854. do L. 154 zgłosił się do każdego szczegółowo z pomienionych członków — a gdy po upływie roku niezyskał odpowiedzi.

2. Wezwanie swoje powtórzył pod dniem 20 listopada 1855 do L. 181 przez Nr. 46 Tygodnika z tegoż r. z wymienieniem nazwisk i summ zaległych.

Gdy i ten krok nie sprawił zamierzonego skutku, Komitet postanowił powtórzyć zawezwanie swoje przez Nr. 46 Tygodnika z r. zeszłego odezwą z dnia 25 listopada 1856 r. do L. 483.

Gdy przeto wyczerpane na tej drodze usiłowania Komitetu pozostały bezskuteczne, a nawet nie uzyskał porozumienia się lub zgłoszenia jakiegokolwiek ze strony tych dłużników, uchwalił ostatecznie na posiedzeniu swém w dniu 17 lutego b. r. aby przed dopełnieniem niemiłego obowiązku wykreślenia ich z grona Towarzystwa, zgłosić się do tych, którzy pomienionych dłużników na Członków przedstawili, z wezwaniem, by się z nimi sami porozumieć w tej mierze raczyli. Jaki skutek środek ten odniesie — czas okaże.

Nie może też Komitet zamilczeć, iż oprócz powyższych długów — mimo najusilniejszych starań, aby składki wnoszone były regularnie—nowe powstały już zaległości, wymagające nowych przypomnień, nalegań i zastrzeżeń. Jakoż ociągających się Członków z wnoszeniem składek trzechletnich, a przeto do kategorii 2giej dłużników zaliczonych, Komitet odezwą z d. 25 listopada 1856 r. do l. 483. przez Nr. 46 Tygodnika zawezwał, temi są:

Dłużni po koniec 1856 r.: PP. Tetmajer Adolf . . . złr. 30.

Wojtawski Józef . . . „ 30.

Razem . . . złr. 60.

którzy dotąd zaległości tych nie uiścili.

Wreszcie winnych składkę za rok 1855 i 1856 Członków w liczbie 14 zawezwał Komitet przez szczegółowe do każdego odezwy pod d. 18 listopada 1856 r. do L. 476 z oznaczeniem terminu do 1 stycznia b. r. i zastrzeżeniem, iż w razie przeciwnym przez pisma publiczne imienne nastąpi przypomnienie. Summa tych zaległości wynosiła:

złr. 262 kr. 30

Z tych upłaciło 7miu . . . . . „ 132 „ 30

Pozostało dłużnych Członków 7miu . . . . złr. 130

Z tych jeden zażądał wykreślenia, przyczem
nie złożył zaległości . . . . . zlr 20 kr. —
Pozostaje dłużnych członków 6ciu . . . . . „ 110. — —

Ogólny tedy stan wierzytelności Towarzystwa
jest następujący:

- 1) Jeden członek dłużny za rok 1849, 1850, 1851, 1852, 1853 i wstępne, zobowiązał się corocznie upłacać po 10 zlr. corocznie na rachunek zaległości — razem za lat 5 i wstępne . . . . . zlr. 54 kr. 30
  - 2) Jeden przyrzekł złożyć zaległość po odbiorze indemnizacji, dłużny za pół roku 1852 i lata 1853, 1854, 1855, 1856 „ 45 „ —
  - 3) Dwóch Członków dłużnych za r. 1854, 1855 i 1856 . . . . . „ 60 „ —
  - 4) Sześciu za rok 1855 i 1856 (pomiedzy temi jeden obowiązujący się upłacać corocznie) . . . . . „ 110 „ —
  - 5) Jeden za wstępne z roku 1856 . . . . . „ 4 „ 30
  - 6) Siedmnastu za cały rok 1856 . . . . . „ 170 „ —
  - 7) Pięciu za drugie półrocze 1856 . . . . . „ 25 „ —
- Razem . . . . . „ 469 „ —

Dołączając powyżej wykazanych 8miu dłuż-
ników z lat dawniejszych . . . . . „ 324 „ 30
Pozostaje ogółem na długach . . . . . „ 793 „ 30

Z ogólnej liczby 281 Członków czynnych obowiązanych jest do składek 255 — pozostałych 56 uwolnieni są od opłat z tytułu ich powołania lub z innych powodów, w myśl §. 14 Statutu i na mocy szczegółowych uchwał Komitetu.

STAN FUNDUSZÓW TOWARZ.

od dnia 31 grudnia 1855 roku do dnia 31 grudnia 1856 r. a zatem przez przeciąg 12 miesięcy.

Przychód.

	Zlr. — kr.
1) Pozostaje z dawnego rachunku *)	622 — 11 ¹ / ₄
2) Nowe wpływy ze składek od Członków Towarzystwa	2346 — —
3) Z darowanej na fundusz Towarzystwa koniczyny żółtej (<i>Medicago lupulina</i>) pozostałość z r. z. sprzedana w ilości garnicy 29	24 — 10

- 4) Od wydawnictwa Tygodnika roln. przem. wniesione . . . . . 250 zlr. —
  - 5) Różne drobne wpływy . . . . . 130 — 10¹/₂
  - 6) Zwrot nadebranej przez pomyłkę za czynsz z lokalu . . . . . 10 — —
  - 7) Rekwizyta niektóre z wystawy drugiej rozprzedane uczyniły . . . . . 26 — 10
  - 8) Pozostałość z dochodów drugiej wystawy rolniczo-gospodarskiej 1856 r. *) . . . . 614 — 27
  - 9) Na fundusz sprawienia Medalu Członkowie Towarzystwa złożyli różnemi czasy razem **) . . . . . 180 — —
- Razem . . . . . 4203 — 8³/₄

Rozchód.

	Zlr. — kr.
1) Pisma perjodyczne, książki i mappy za rok 1855 i 1856	248 — 23
2) Utensylia kancelaryjne	26 — 34 ¹ / ₂
3) Koszta w czasie ogólnych zebrań Towarzystwa w. 1856.	34 — 54
4) Introligator za r. 1856	33 — 1
5) Inzeraty w dzienniku Czas	18 — 54
6) Druki za r. 1856	23 — —
7) Najem lokalu na biuro Towarzystwa	190 — —
8) Opał i opalenie lokalu przez r. 1856	128 — 26
9) Oświetl nie lokalu przez r. 1855 i 1856	40 — 28 ¹ / ₂
10) Porto pocztowe za rok 1856	62 — 35 ¹ / ₄
11) Nadzwyczajne drobne wydatki za r. 1856	55 — 2 ¹ / ₂
12) Koszta sprawienia medalu ***)	444 — 27
13) Pensje, wynagrodzenia i gratyfikacje	1619 — 30
14) Podróże w przedmiotach rolniczych	196 — 9
15) Koszta dodatkowe do Wystawy (za słomę na podściół dla bydła)	30 — —
- Razem . 3151 — 24³/₄

Dochód zlr. 4203 kr. 8³/₄.
Rozchód „ 3151 „ 24³/₄.
Reszta zlr. 1051 kr. 44

pozostaje z dnia 31 grudnia 1856 roku w Kassie Towarzystwa.

(*) Objaśnienie tej pozycji znajduje się w Annexie A.

(**) „ „ „ „ „ „ B.

(***) Rachunek szczegółowy kosztów na Medal pojaśniony jest w annexie B.

(*) Zgodnie ze Sprawozdaniem na dniu 11 lutego 1856 złożoném.

Annex A.

Rachunek

z wpływów i rozchodu funduszy Wystawy gospodarczo-rolniczej w dniach 16, 17 i 18 czerwca 1856 w Krakowie odbytej.

Wpłynęło:

	Złr. — kr.
Ze sprzedaży 2853 biletów wstępnych na wystawę w ciągu trzech dni po 15 kr.	713 — 15
Z rozprzedaży biletów do losowania: W ciągu trzech dni wystawy sztuk 952	
Za pośrednictwem Członków Tow. i w biurze Komitetu poprzednio	812
	<hr/> Razem sztuk 1764
po złr. 2	3528 — —
	<hr/> Razem . 4241 — 15

Rozchód.

	Złr. — kr.
Urządzenie placu wystawy, wybudowanie szop, przykupno i zwózka materiałów i rekwizytów, tudzież rozebranie szop, zwiezenie na skład materiałów i t. p.	803 — 25
Wydatki na wynajęcie ogrodu, usługę, inseraty, druki, pomoc kancelaryjną, korespondencje, materiały pisemne, muzykę, wynagrodzenie p. Dzierżona za przybycie z ulami na wystawę i t. p.	707 — 11
Zakupno bydła i machin do losowania	2042 — 12
Wynagrodzenie włościanom za przyprowadzenie koni na wystawę	24 — —
Nagroda za najlepszy plóg	50 — —
	<hr/> Razem . . 3626 — 48

Rakapitulacja: Przychód złr. 4241 kr. 15.

Rozchód „ 3626 „ 48.

Pozostałe złr. 614 kr. 27 zamieszczono w przychodzie Kassy Towarzystwa.

Ponieważ jednak dopłacono z funduszy téjże kassy brakujące na sprawienie medalu . . . . . złr. 264 kr. 27

Dodatkowo kosztów wystawy jak pozyc. 15 rozchodów kassy	30 „ —
	<hr/> Razem . . „ 294 „ 27.

Wpłynęło przeto rzeczywiście do kassy Towarzystwa z funduszy Wystawy tylko złr. 320, nie pokrywających jeszcze zupełnie awansu kassy na Wystawę pierwszą w r. 1853 odbytą, a wynoszącego złr. 371 kr. 27.

Annex B.

Rachunek

kosztów sprawienia stempla i wybicia Medalu Towarzystwa.

	Złr. — kr.
Rysownikowi za rysunek do Medalu	15 — —
Porto pocztowe od korespondencji i przesyłek	7 — 27
Honorarium p. Radnitzkiemu za wyrobienie matrycy według ugody	270 — —
Za 50 sztuk brązowych medali po 1 złr.	50 — —
Za 2 srebrne medale po 10 złr.	20 — —
Za 47 pudełek drewnianych à 24 kr.	18 — 48
za 16 pudełek ozdobnych po 2 złr 30 kr.	40 — —
Za skrzynkę na matricę, opakowanie i poczesne ludziom w zakładzie p. Radnitzkiego	7 — 12
Za wyrzycie na obwodzie medalów nazwisk niemi uwieńczonych sztuk 16	16 — .
	<hr/> Razem . . 444 — 27

Potrąciwszy: Składki wnoszone różnemi czasy na sprawienie medalu przez Czł. Towarzystwa, a wynoszące razem . . . . . 180 — —

Pozostające złr. 264 kr. 27

dopłacono z ogólnych funduszy Towarzystwa.

Obiedwie summy, tak dochód jako i rozchód na sprawienie medalu, objęte są w ogólnym rachunku z funduszy Towarzystwa.

(Przedruk z Tygodnika rolniczo-przemysłowego Krakowskiego).